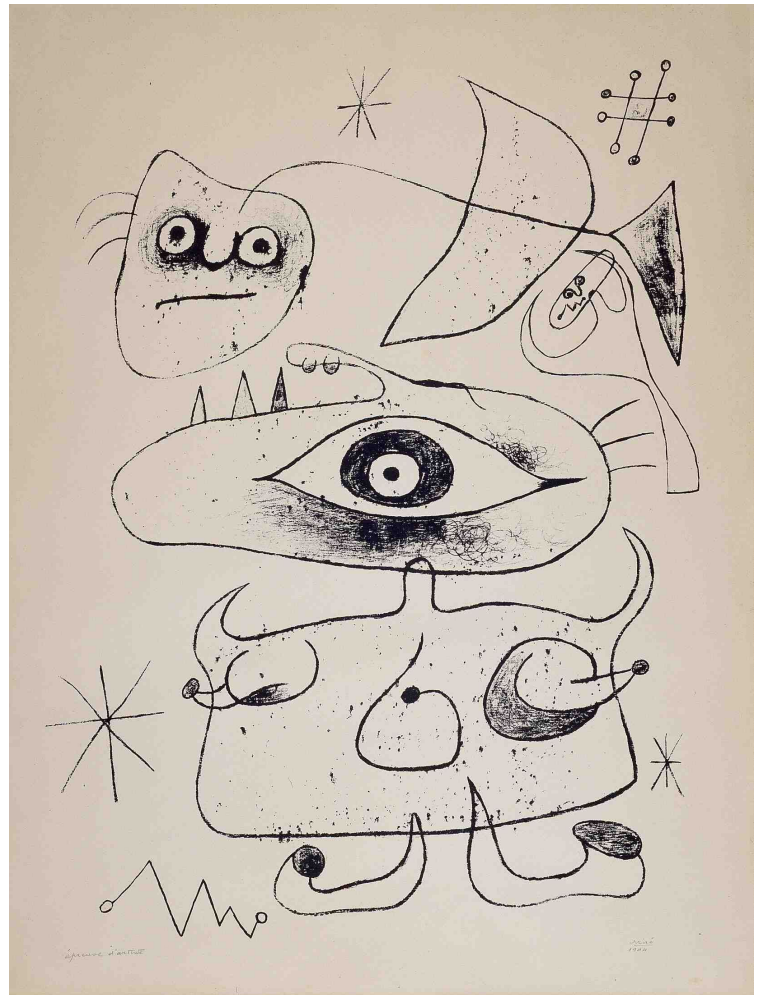

Escrutar l'altre Miró

Demà s'inaugurarà a la Fundació Miró una gran exposició que farà època: 'Joan Miró. L'escala de l'evasió'

Entrevistem l'historiador de l'art, crític i especialista en Miró, [Joan M. Minguet](#), la recerca del qual ha estat la base de l'exposició 'Joan Miró. L'escala de l'evasió' ([vídeo](#)), que la [Fundació Miró](#) oferirà de demà al 18 de març de 2012. Diu Minguet que 'L'escala de l'evasió' és una exposició antològica disfressada de tesi, o potser a l'inrevés. Sigui com sigui, li sembla fonamental que és la primera exposició que repensa Miró i d'aquesta manera obre una etapa nova. Perquè, segons Minguet, Miró és un dels artistes més ben cartografiats del segle XX: hi ha el catàleg raonat amb totes les obres, se n'han localitzat els esbossos, se n'ha recuperat l'epistolari... 'Per això ara és l'hora de tornar a Miró i rellegir-lo. Aquesta exposició serà una de les últimes grans exposicions internacionals que es podran veure a Barcelona sobre Miró, i va en aquesta direcció.'

La idea de l'exposició 'L'escala de l'evasió' es remunta a l'etapa en què Vicent Todolí era el director de la Tate Modern. Todolí volia investigar el contacte de Miró amb l'anarquisme, aquesta era la idea primigènica. Però Miró no va entrar mai en contacte amb el moviment anarquista, fora de compartir-hi una sèrie d'ideals. De fet, a diferència d'alguns artistes com Picasso, Miró no es va vincular mai políticament a cap partit ni moviment. Però això no vol dir que no fos un artista compromès; ho va ser i molt, sobretot en dos aspectes: amb el seu país i amb els ideals de llibertat i democràcia i contra la dictadura, com ho prova l'exposició 'L'escala de l'evasió'.

Joan M. Minguet és professor d'història de l'art de la UAB i president de l'Associació Catalana de Crítics d'Art. Sobre Joan Miró té una bibliografia significativa: va començar a investigar la seva obra la dècada dels vuitanta i, a més de participar en el primer volum de 'Epistolari català Joan Miró 1911-1945' (Barcino, 2009), té dos llibres, un dels quals, 'Joan Miró, l'artista i el seu entorn cultural' (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000) és el text de base de l'exposició. Per això la Tate Modern li va encarregar un dels dos articles centrals del catàleg, que titula 'Les formes del compromís o el compromís sense formes. L'altre Miró'.

—Què escrutàveu al llibre 'Joan Miró, l'artista i el seu entorn cultural', que es va convertir en la recerca motriu de l'exposició 'L'escala de l'evasió'?

—En el llibre crec que concreto el gran diàleg que estableix l'obra de Miró, entre dues actituds que pren l'artista: entre els moments en què s'enganxa a la realitat i aquells altres en què es deixa anar. Miró sempre partia de la realitat, però vaig constatar que en els moments de més compromís social s'hi quedava enganxat. Així s'esdevé en la sèrie 'Barcelona', on crea unes figures monstruoses que fan evident el context social de final de la Guerra Civil i de l'inici de la Segona Guerra Mundial. Però també és en aquella època quan Miró pinta les 'Constel·lacions', unes obres on es deixa anar de la realitat, on se'n van cap a l'abstracció total.

—'L'escala de l'evasió' és un títol suggeridor, però aparentment contradictori.

—El títol és bo, però jo crec que és equívoc. Perquè en aquest diàleg entre la realitat que s'enganxa i la realitat que marxa, l'escala forma part dels símbols que marxen dins de l'alfabet que construeix Miró. I 'L'escala de l'evasió' és el títol d'una constel·lació. Però suposo que els comissaris entenen que les dues actituds formen part del mateix procés i compromís.

—Parleu del 'compromís sense formes' de 'l'altre Miró'. Què voleu dir?

—Per entendre el compromís social i polític de Miró em fixo en dos fets: Per una banda, la importància de l'exposició de l'any 1969, 'Miró, el otro', al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC). De l'altra, la contribució que va fer Miró a l'espectacle 'Mori el Merma'.

L'any 1968 li van fer a Barcelona la gran exposició institucional, quan Miró que havia nascut el 1893 ja feia temps que era un artista

consagrat internacionalment. Miró no va anar a la inauguració per no trobar-se a Manuel Fraga Iribarne. L'any següent, el 1969, un grup de persones en bona part vinculades al PSUC van col·laborar a presentar l'exposició 'Miró, el otro' al COAC. L'exposició mostrava la sèrie 'Barcelona', que el galerista i amic Joan Prats va deixar. A més, Miró va protagonitzar un 'happening' als vidres de la planta baixa de l'edifici del Col·legi d'Arquitectes: sense perdre de vista el fris del seu amic Picasso, va agafar una escombra que va sucar en pintura negra per realitzar una acció efímera, perquè va acabar esborrant-la (el cineasta Pere Portabella [va filmar l'acció](#)). Fou l'exposició alternativa a l'antològica institucional de l'any anterior. I amb 'Miró, el otro', ja es reivindicava que no només existia el Miró decoratiu, sinó que també hi havia el Miró compromès.

L'espectacle 'Mori el Merma' fou una col·laboració de Miró amb la companyia de titelles la Claca de Joan Baixas i Teresa Calafell, a partir de l'obra 'Ubu roi' d'Alfred Jarry, una sàtira contra el poder absolutista. Jo vaig ser al Liceu quan es va estrenar el 1978 i recordo la cara de nen, de felicitat de Miró, d'haver pogut col·laborar en aquella obra. Ell era conscient que en general la seva obra era difícil pel públic, però sempre va tenir la voluntat d'arribar a tothom, de socialitzar la seva obra. Ho va fer amb el cartellisme, ho va fer amb els murals i ho va fer també amb 'Mori el Merma', que la Claca va passejar per mig món i se'n va fer un film. Aquesta proposta és un compromís polític clar contra els dictadors.

—Miró mostra el seu compromís polític d'una manera ben diferent de Picasso...

—Sí. Mentre que el compromís de Picasso era explosiu i explícit (era militant del partit comunista), el de Miró era poc explícit. Picasso es va quedar a l'exili mentre que Miró va decidir tornar aquí, que això alguns no li van perdonar... Però quan, al Pavelló de la República, Picasso pintava el 'Guernica' i Miró pintava el 'Pagès català en revolta', les seves preocupacions eren formals. És després, un cop fetes, que les obres juguen soles la metàfora en contra del franquisme.

—Això també passa a l'obra 'L'esperança del condemnat a mort'?

—Miró sempre deia que no era casual que el dia que va acabar l'obra fos el dia que van executar [Salvador Puig Antich](#) .

—L'exposició també explora el compromís de Miró amb el seu país.

—Sí, i té una importància capital. Aquest compromís ja es troba en una primera època del pintor: a diferència de la majoria d'artistes que marxaven a París i copiaven els paisatges parisencs, Miró se'n va anar a París per acabar pintant pagesos catalans, perquè ell sempre deia: 'La força em ve de la terra'. Després de la mort del dictador, en una entrevista al diari [Tele/eXpres](#) li van preguntar per què no es va exiliar. Ell va donar dues raons. La primera, perquè tenia una família i era pare d'una nena petita encara. L'altra, perquè com a artista necessitava el contacte amb la terra del seu país. Però era la pitjor opció que podia fer com a artista, perquè suposava la reclusió. Ell ho sabia, les cartes ho demostren, quan escriu a Joan Prats l'any 1945, i li diu que han de reactivar la seva obra ara que s'ha acabat la guerra i ha guanyat la democràcia.

—En una primera època el compromís amb el país no és un compromís polític.

—Hi ha qui defensa que el seu compromís era amb una Catalunya íntima. Potser sí que era així al principi, però després derivarà en un compromís amb una Catalunya real, un compromís polític davant les circumstàncies d'opressió, de dictadura que pateix el país.

—No us sembla que el públic català fa temps que té una consciència clara del compromís de Miró amb el seu país i contra la dictadura?

—No és tan clar. L'any 1976-77, acabat de morir Franco, quan es va inaugurar la Fundació Miró, encara hi havia la idea compartida per molts que Miró no era un home compromès i que la seva pintura era fàcil, lleugera... Això s'entén perquè una gran majoria d'intel·lectuals antifranquistes seguien la tendència marxista que, per una banda, advocava per l'estètica realista, i era refractària a les avantguardes; i per l'altra, que els marxistes consideraven un perill el nacionalisme. Miró va ser un home compromès, el que passa és que jo dic que va ser un [compromís discret](#) , perquè ell era discret, tenia aquest tarannà.

—Un exemple d'aquest fer discret?

—Ara em ve al cap aquell cartell que diu: 'Volem l'Estatut'. Les dues darreres lletres les fa caure, de manera que també es pot llegir 'Volem l'Estat'. És claríssim que ho va fer amb tota la intenció, perquè Miró feia molts esbossos abans de pintar un quadre, era molt minuciós, ho tenia tot molt ben pensat.

14 octubre 2011

Una notícia de VilaWeb.cat

Edició GENERAL

<http://www.vilaweb.cat>

[Enllaç permanent](#)